

کتابخانه ملک، یک یادگاری ارزشمند برای کتاب خوارها!

کنج دنج کتاب خوانی

زینب مرتضایی فرد

روزنامه نگار

آدمها می روند و کارهایشان می ماند. این همه حاکم و سلطان و ثروتمند و متمول به این دنیا و آمده و رفته اند، اما مگر چند نفر مثل حسین آقای ملک آن قدر بزرگ بوده اند که تا دنیا دنیااست، نامشان به عنوان یک واقف بزرگ زنده بماند و منبع دانش و خیر و برکت شوند. باور کنید تعدادشان خیلی کم است، اگر بیشتر بودند، دنیا هم جای بهتری بود.

این هفته رفته ایم یک طرف دیگر تهران. جایی در کنار ساختمان امور خارجه. جایی که کاشی های سردر موزه حسین آقای ماجرایمان پناه خیلی از اهل علم و کتاب است. حتما می دانید از چه حرف می زنم، از کتابخانه. پیشتر به شکل مفصلی به موزه ملک پرداختیم و حالا سراغ کتابخانه جذاب این مجموعه رفتیم. موزه و کتابخانه اش در سال ۱۳۱۶ تأسیس شدند و پس از یک جابه جایی در این ساختمان نبوده، اما حالا چند دهه است که اینجا مستقر شده و به حیات خود ادامه می دهد.

سوغات هایی از هامبورگ، رم و...

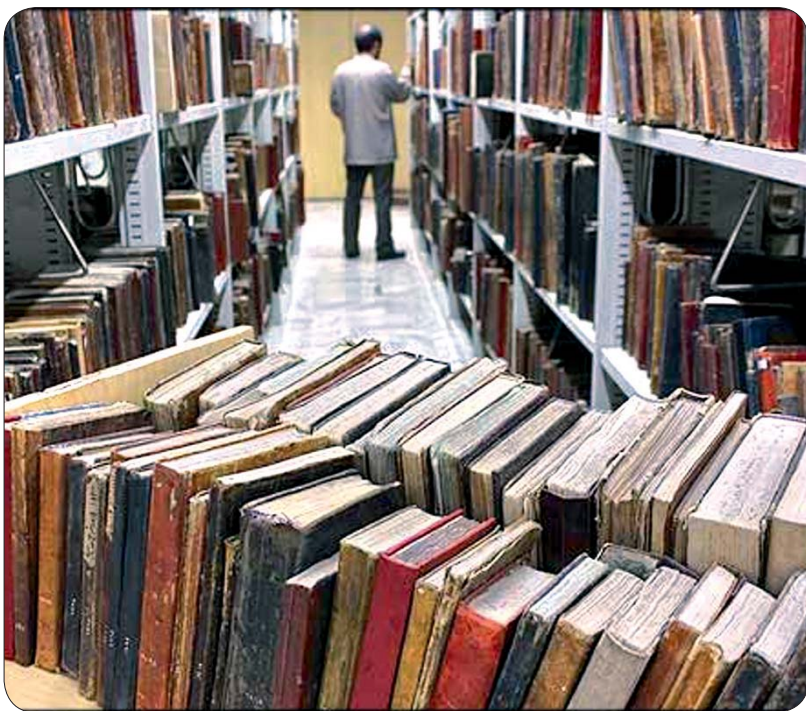
در مجموعه کتاب های فارسی و عربی حدود ۴۵۳۰۰ عنوان در ۹۰۲۰۰ مجلد وجود دارد. در میان کتاب های فارسی و عربی افزون بر منابعی که ممکن است در هر کتابخانه ای پیدا شود، آثاری نفیس و نادر نیز وجود دارد که از آن جمله می توان به این موارد اشاره کرد: قرآن کریم چاپ هامبورگ در سال ۱۶۹۴ میلادی، القانون فی الطلب تألیف ابوعلی سینا چاپ رم در سال ۱۵۹۳ میلادی، تحریر اصول لاوقلیدس تألیف نصیرالدین طوسی چاپ قسطنطنیه در سال ۹۹۶ میلادی، تاریخ فنایی (به ترکی) چاپ ۱۹۹۱ قمری، العجب العجائب تألیف احمد بن محمد شروانی چاپ کلکته سال ۱۲۲۸ قمری.

مجموعه کتاب های انگلیسی حدود ۳۹۰۰ عنوان در ۵۴۶۰ جلد را در برمی گیرد. قدیمی ترین آنها کتاب انجیل منتشر شده در سال ۱۶۱۱ میلادی است. پس از آن سفرنامه توماس هربرت به آسیا (۱۶۰۶-۱۶۸۲ میلادی) است که به کشورهای گوناگون این قاره از جمله ایران سفر کرده است.

ارزنده ترین نسخه های خطی

برای آن هایی که اهل کتاب هستند اینجا بهترین جای دنیا است. بخش کتابخانه موزه ملک را می گویم. وجود ۱۹ هزار رساله خطی، کتابخانه و موزه ملی ملک را به یکی از بزرگ ترین گنجینه های نسخه های خطی ایران بدل کرده است. در این مجموعه آثار برخی خوشنویسان نامدار از جمله قیله الکتاب، یاقوت مستعصمی، میرزا احمد نیریزی، علاءالدین تبریزی، درویش عبدالمجید طالقانی زبردست ترین شکسته نویس تاریخ خوشنویسی و از واپسین خوشنویسان دوران کتابت نسخه های خطی میرزا علی نقی شیرازی و ام سلمه قاجار وجود دارد.

مجموعه کتب حدود ۱۶۰۰ عنوان در ۳۵۴۰ جلد، مجموعه کتاب های چاپ سنگی کتابخانه و موزه ملی ملک را در برمی گیرد که برخی از آنها مصورند. برای نمونه کتاب طوفان الیکاء افزون بر شرح واقعه کربلا، مجلس هایی گوناگون دارد که وقایع را به شکل ملموس به تصویر کشیده است.

سفر در دنیای آرشیو مطبوعات

نشریات ادواری از مهم ترین منابع کتابخانه به شمار می آید. این بخش ۸۰۰ عنوان در بیش از ۷۰۰۰ مجلد روزنامه، هفته نامه، ماهنامه، گاهنامه، فصلنامه و سالنامه در موضوعات مرتبط با خط مشی مجموعه سازی کتابخانه را پیش روی پژوهشگران و مخاطبان می گذارد. از جمله قدیمی ترین مطبوعات موجود در کتابخانه می توان به روزنامه های وقایع اتفاقیه، علمیه دولت علیه ایران، روزنامه نظامی علمیه و ادبیه، جبل المتین، اختر، ادب، حکمت، صوراسرافیل، روح القدس، مساوات، شمس، رهنما، بی طرف و تمدن، مجلات الهلال، المقتطف، نامه پارسی، ارمنان، العرفان، المنار، مجموعه اخلاق، فلامبو، گنجینه فنون، مجله تذکر و سالنامه های ایران و دولت علیه ایران اشاره کرد.

طبق وقف نامه، کتابخانه ملی ملک همه روزه به جز تعطیلات برای استفاده عموم باز است، اما «بیرون دادن و بردن کتاب» ممنوع است و کتابها باید در محل کتابخانه و طبق آداب مترتب بر آن مطالعه شوند.

این اثر سال ۱۶۳۸ میلادی منتشر شده است.

مجموعه کتاب های کتابخانه و موزه ملی ملک به زبان فرانسه، ۲۸۵۲ عنوان در ۳۸۰۰ جلد را در بر گرفته است. قدیمی ترین آنها در سال ۱۶۸۷ میلادی منتشر شده است.

مجموعه کتابها به زبان روسی، ۲۷۶ عنوان در حدود ۳۵۰ جلد است که آقای رضا فاضل همدانی در سال ۱۳۸۳ خورشیدی بیشتر آنها را به کتابخانه اهدا کرده است. کتاب های اهدایی وی بیشتر حوزه موضوعی ریاضیات را در برمی گیرد. این مجموعه همچنین اشعار برخی بزرگان پارسی از جمله حافظ، خیام و سعدی و نیز تاریخ ایران را در خود جای داده است. کتابخانه و موزه ملی ملک، منابعی به ۳۰ زبان گوناگون را در بر گرفته است. افزون بر زبان های یادشده، کتاب هایی به زبان های آلمانی، اسپانیایی، ایتالیایی، لاتین، دانمارکی، لهستانی، ترکی (آذربایجانی، استانبولی)، سوئدی، رومانیایی، اردو و گرجی در این مجموعه دیده می شود. حوزه موضوعی این منابع، بیشتر ایران شناسی و اسلام شناسی است.

معرفی بخش دیگر از دارایی های ارزشمند کتابخانه ملک

نامه های قاجاری

در مورد محتوای ارزشمند کتابخانه و موزه ملک می شود حرف های بسیاری گفت. از اشاره به نسخه های خطی تا اسناد مهم تاریخی. در این بخش سعی کردیم به بخش کوچکی از این گنجینه ارزشمند اشاره کنیم.

کتابخانه و موزه ملی ملک همچنین بخشی را برای اسناد تاریخی اختصاص داده است. این گنجینه حدود ۶۵ هزار برگ سند را در خود

دارد که فرمانها و احکام، مکتوبات اداری-دیوانی، مکاتبات شخصی و خصوصی و اسناد حقوقی و مالی مانند عقدنامه ها، وقف نامه ها، برات ها، مصالحه نامه ها و اجاره نامه ها را در برمی گیرد. از جمله اسناد می توان به رونوشت فرمان محمدعلی شاه قاجار پیرامون خدمات خود به مشروطه و بسته شدن مجلس به پاره ای دلایل و دستور به تنظیم نظامنامه انتخابات جهت بازگشایی مجدد مجلس به سال ۱۳۲۷ قمری اشاره کرد.

